

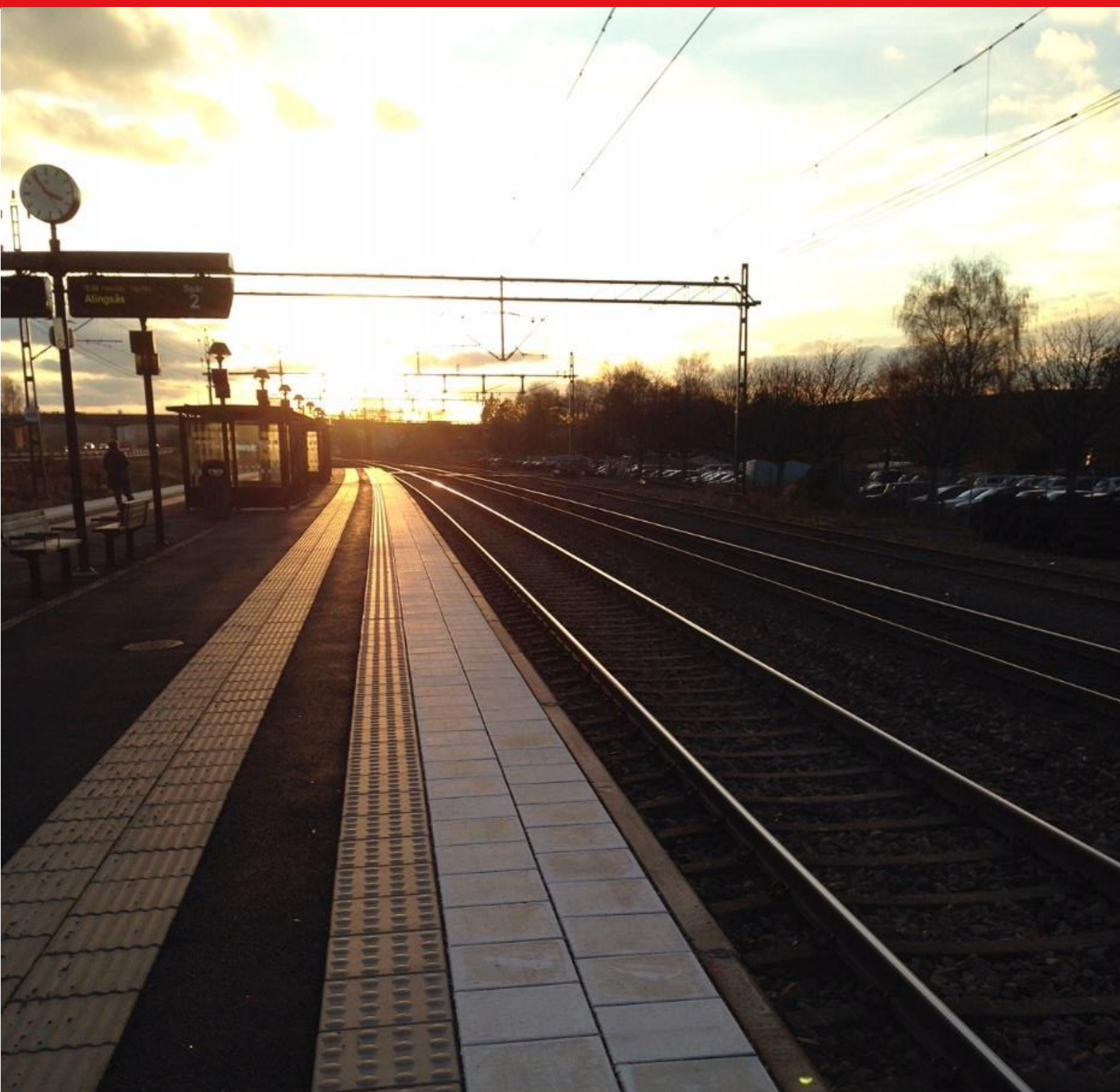
Naturvärdesinventering föreslagen upplagsplats Hulanmotet
Västra stambanan, Göteborg-Skövde
Punktinsatser för effektivare tågtrafik

Vändspår Floda/Lerum

Lerums kommun, Västra Götalands län

Järnvägsplan, 2019-06-20

Projektnummer: 136776

Trafikverket

Postadress: 405 33 Göteborg

E-post: investeringsprojekt@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: Naturvärdesinventering Hulanmotet

Författare: Erik Heyman, COWI

Dokumentdatum: 2019-06-20

Ärendenummer: TRV 2017/43687

Version: 1.0

Kontaktperson: Trafikverket, Emma Stemme

Foto och illustrationer: COWI där inget annat anges

Innehåll

1. INLEDNING	4
2. SAMMANFATTNING	5
3. SYFTE	6
4. METODIK	7
5. RESULTAT	9
5.1. Allmän beskrivning av inventeringsområdet	9
5.2. Naturvärdesobjekt – skyddsvärda träd	9
6. SAMLAD BEDÖMNING OCH DISKUSSION	13
7. REFERENSER	14

1. Inledning

Västra stambanan, mellan Göteborg och Stockholm, är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Den omfattande trafiken på Västra stambanan medför allt för ofta störningar, med förseningar till följd.

Trafikverket genomför en serie med punktinsatser på sträckan Göteborg-Skövde för att fler tåg ska kunna gå under högtrafikperioderna men också för att ge högre effektivitet och bättre driftsäkerhet. Projektet Vändspår Floda/Lerum är en av dessa punktinsatser.

Projektet syftar till att på kort/medellång sikt bidra till att uppnå ökad kapacitet och robusthet på Västra stambanan samt ökad tillgänglighet.

Denna rapport är framtagen som ett underlag till samråd angående föreslagen upplagsplats vid Hulanmotet i Lerum.

2. Sammanfattning

Denna naturvärdesinventering på fältnivå har tagits fram av COWI AB i Göteborg på uppdrag av Trafikverket. Uppdragets syfte var att inventera och beskriva naturvärden inom en yta som är föreslagen som upplagsplats för projektet vändspår Floda Lerum, delen Lerum.

Naturvärdesinventeringen visade att det aktuella området som helhet klassas som övrig mark, det vill säga mark som inte når upp till naturvärdesklass 4. Åtta träd inom det aktuella området bedömdes som naturvärdesobjekt med klass 4 – visst naturvärde. Dessa utgörs av två ädellövträd, en högstubbe och fem sälgar. Inga objekt som omfattas av generellt biotopskydd enligt miljöbalken 7 kap 11§ finns inom det inventerade området.

I närområdet finns naturområden med höga naturvärden. Det inventerade området bedöms i viss utsträckning förstärka naturvärdena i det norrut belägna lövskogsområdet Rydsberg som har högt naturvärde. Natura 2000-området Aspens station som ligger väster om E20 bedöms inte ha någon betydande förbindelse med det aktuella området eftersom E20 och Aspenvägen utgör en betydande barriär.

3. Syfte

COWI AB har på uppdrag av Trafikverket genomfört en naturvärdesinventering inom ett område som är föreslaget som upplagsplats för projektet vändspår Floda Lerum, delen Lerum. Syftet med naturvärdesinventeringen är i första hand att inventera och beskriva områden med positiv betydelse för bevarande av biologisk mångfald, så kallade naturvärdesobjekt. Dessutom eftersöks arter och biotopstrukturer som är intressanta ur naturvärdessynpunkt, till exempel fridlysta eller rödlistade arter, äldre träd och död ved. Det aktuella området är beläget nordost om Hulanmotet, 2,5 km sydväst om Lerums tätort. Naturvärdesinventeringen utfördes enligt Svensk standard (SS 199000:2014) med tilläggen naturvärdesklass 4, generellt biotopskydd och detaljerad redovisning av artförekomst.

Figur 1. Inventeringsområdets avgränsning visas med gul linje.

4. Metodik

Naturvärdesinventeringen på fältnivå utfördes i enlighet med "Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning SS 199000:2014" (SIS, 2014).

Detaljeringsgraden för naturvärdesinventeringen var "detalj", vilket innebär att naturvärdesobjekt som ska identifieras har en yta av minst tio m², eller utgörs av ett linjeformat objekt med en längd av tio meter eller mer och en bredd av en halv meter eller mer. Inventeringen innefattade följande tillägg:

- Naturvärdesklass 4 (visst naturvärde)
- Generellt biotopskydd
- Detaljerad redovisning av artförekomst

Naturvärdesinventeringen utfördes av Erik Heyman, biolog på avdelningen för Miljö, Risk och Säkerhet, COWI AB i Göteborg. Fältinventeringen utfördes 4 maj 2019.

Inventeringen i fält föregicks av en förstudie med genomgång av befintlig dokumentation av områdets naturvärden. Källor som användes för att få fram förhandsinformation om potentiella naturvärdesobjekt var GIS-databaser och rapporter från Lerums kommun, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Skogsstyrelsen, Artdatabanken och Jordbruksverket.

Vid naturvärdesinventeringen i fält genomströvades hela det aktuella inventeringsområdet, samtidigt som noteringar gjordes om vegetationens ålder och artsammansättning i träd-, busk- och fältskikt, naturvärdeselement (till exempel stående och liggande död ved, naturvärdesintressanta träd och terrängformationer) samt eventuella observationer av naturvårdsarter, skyddsvärda träd eller biotopskyddsobjekt. Naturvårdsarter innefattar arter som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Naturvårdsarter är ett samlingsbegrepp för skyddade arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter (SIS, 2014). De rödlistade trädslagen skogsalm och ask räknades som naturvårdsarter när det handlade om vuxna träd (brösthöjdsdiameter på minst 30 cm).

Bedömningen av naturvärdesklass gjordes utifrån vägledningen i SS 199000:2014 med utgångspunkt i förstudien samt noteringar och bilder som insamlats vid den ovan beskrivna fältinventeringen.

De träd som redovisas i denna rapport innefattar de skyddsvärda träd som hittades vid inventeringarna inom det aktuella projektet. Skyddsvärda träd innefattar träd som uppfyller Länsstyrelsens kriterier för skyddsvärda träd, vilket innebär träd grövre än en meter i diameter i brösthöjd, träd grövre än 40 cm i diameter och med en utvecklad hållighet, hamlade träd, träd med förekomst av rödlistad art och/eller intressant signalart samt blivande jätteträd med en diameter i brösthöjd mellan 95-100 cm (Länsstyrelsen i Västra Götaland, 2006).

Bland de träd som redovisas från tidigare inventeringar finns träd som inte når upp till de ovan nämnda kriterierna men räknas som så kallade efterträdare, träd som på sikt kan utvecklas till skyddsvärda träd. Efterträdare har en diameter i brösthöjd på minst 70 cm.

Naturvärdesklass	Förtydligande
1 - högsta naturvärde	Varje område har särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.
2 - högt naturvärde	Varje område har särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.
3 - påtagligt naturvärde	Varje enskilt område behöver inte ha betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå. Det är ändå av särskild betydelse att den totala arean och den ekologiska kvaliteten av dessa områden bibehålls.
4 – visst naturvärde	Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras.

Tabell 1. Naturvärdesklasser enligt SS 199000:2014.

5. Resultat

5.1. Allmän beskrivning av inventeringsområdet

Det inventerade området utgörs av öppna gräsytor och mindre dungar med lövträd samt några solitära lövträd. En gång- och cykelväg löper genom området. I söder och väster finns vägar och hårdgjorda ytor och i norr och öster finns bostadsområden. Förekommande trädslag är främst glas- och vårtbjörk, silverpoppel, körsbär, ek, lind, apel, hägg, asp, sälg, ask och bok. I buskskiktet finns samma arter som i trädskiktet samt videarter och slån. Fältskiktet är tydligt näringspåverkat och domineras av bredbladiga gräs, maskrosor och nässlor. Inga så kallade invasiva arter (till exempel blomsterlupin och kanadensiskt gullris) observerades. Vid fältinventeringen observerades koltrast, lövsångare, kaja, blåmes, talgoxe, björktrast och ringduva inom området. Samtliga är allmänt förekommande fågelarter. Artvärdet för området som helhet bedömdes som lågt. Den inventerade ytan har vissa naturvärden som är knutna till skyddsvärda träd, men ytan som helhet bedömdes inte nå upp till naturvärdesklass 4. Den klassas därmed som övrig mark. Två ädellövträd, en högstubbe och fem sälgar klassades som naturvärdesobjekt med klass 4 och beskrivs mer detaljerat nedan. Inga biotopskyddsobjekt hittades inom området. Det fanns inga registrerade artfynd inom inventeringsområdet de senaste 30 åren i observationsdatabasen Artportalen.

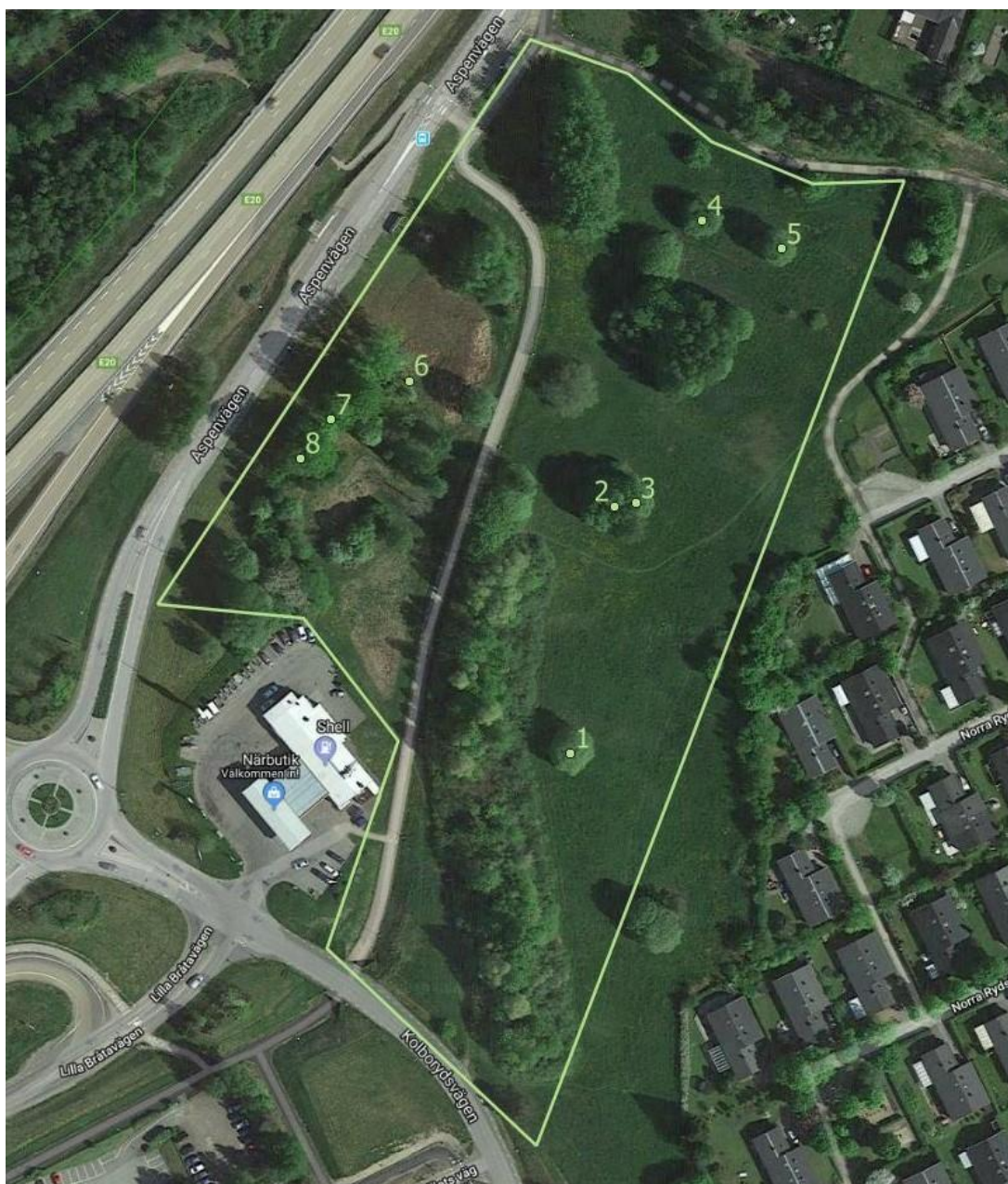
5.2. Naturvärdesobjekt – skyddsvärda träd

Åtta träd inom det aktuella området bedömdes som naturvärdesobjekt med klass 4 – visst naturvärde. Dessa redovisas på flygbilden i figur 2-5, i tabell 2 och i ett GIS-skikt. Motiveringen till naturvärdesklass 4 är att dessa träd bedöms ha visst biotopvärde, vilket beskrivs mer detaljerat nedan.

I slänten ner mot Aspenvägen finns flera medelgrova ädellövträd. Två av dessa träd, en ek (nr 8 i figur 2) och en bok (nr 7), uppfyller definitionen på så kallade "efterträdare" som används av Lerums kommun vid inventering av skyddsvärda träd. Sådana medelgrova ädellövträd kan på sikt utveckla höga naturvärden för bland annat fåglar och insekter. Deras läge nära högtrafikerade vägar gör att lavar som är känsliga för luftföroreningar inte kommer att etablera sig på träden.

Ovanför slänten finns en högstubbe av vårtbjörk (nr 6) med bohål av hackspett, som har naturvärde i form av boplatser åt hålhäckande fåglar.

I anslutning till de öppna grönyttorna öster om gång- och cykelvägen finns ett antal större sälgar, varav fem bedömdes som skyddsvärda (nr 1-5). Sälg är ett trädslag vars betydelse för naturvärden har uppmärksammats de senaste åren (Ehnström och Öberg, 2009). Sälgen har, genom sin tidiga blomning, stor betydelse för insekter och fåglar under tidig vår. Sälgens blommor är en viktig födoresurs för många insektsarter, bland andra humlor, bin och blomflugor. Insektsätande fåglar födosöker ofta på blommande sälgräd under tidig vår.

Figur 2. Flygfoto med markerade naturvärdesobjekt klass 4 i form av skyddsvärda träd.

Nr	Art	Diameter (cm)	Kommentar
1	Sälg	105 (bas)	Flerstammig. 10 stammar med <45 cm dbh
2	Sälg	80 (bas)	Flerstammig. 8-10 stammar <40 cm dbh.
3	Sälg	80 (bas)	Flerstammig. 8-10 stammar <40 cm dbh.
4	Sälg	80 (bas)	Flerstammig. 8-10 stammar <40 cm dbh.
5	Sälg	80 (bas)	Flerstammig. 8-10 stammar <40 cm dbh.
6	Vårtbjörk	42 (brösthöjd)	Högstubbe med bohål av hackspett
7	Bok	73 (brösthöjd)	
8	Ek	80 (brösthöjd)	

Tabell 2. Skyddsvärda träd. Dbh=diameter i brösthöjd

Figur 3. En av flera skyddsvärda sälgar inom området. Bilden visar nr 1 fotograferad norrut.

Figur 4. Högstubbe av björk (nr 6) med bohål av hackspett

Figur 5. Ek med diameter i brösthöjd på 80 cm i sluttningen mot Aspenvägen (nr 8).

6. Samlad bedömning och diskussion

Naturvärdesinventeringen visade på att vissa naturvärden är knutna till de skyddsvärda träden som finns inom området. De öppna gräsytor och dungarna med yngre träd och buskar bedömdes som övrig mark, det vill säga mark som inte når upp till naturvärdesklass 4. Grönytor har ändå betydelse som lekområden för närboende och för trivsels för passerande gångtrafikanter och cyklister. Bedömning av rekreations- och friluftsvärden går dock utanför ramen för naturvärdesinventeringen.

Det inventerade området är närmast omgivet av infrastruktur och bostadsområden. I närområdet finns dock naturområden med höga eller mycket höga naturvärden. 100 meter norrut finns skogsområdet Rydsberg som är utpekad i Lerums naturvårdsprogram med naturvärdesklass 2 - högt naturvärde. Rydsberg har naturvärden i form av äldre ädellövträd och död ved och flera fynd av naturvårdsintressanta arter. I området mellan det inventerade området och Rydsberg finns bostäder och grönytor. Det inventerade området bedöms till viss del bidra till att upprätthålla och förstärka naturvärdena i området Rydsberg eftersom ytorna har viss förbindelse genom mellanliggande grönområden.

På andra sidan E20, cirka 75 meter västerut, ligger Natura 2000-området Aspens station med utpekad art läderbagge och utpekad naturtyp näringsrik ekskog. Området är även utpekad som klass 1 – högsta naturvärde i Lerums naturvårdsprogram. E20 och Aspenvägen utgör en tydlig barriär mellan det inventerade området och Natura 2000-området. Det inventerade området har därmed liten betydelse för upprätthållande av naturvärdena i Natura 2000-området.

7. Referenser

Ehnström, B., Öberg, T. 2009. Sälgen behövs. Jordbruksinformation 3 – 2009. Jordbruksverket.

Jordbruksverket 2019. Databasen TUVÅ
<https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>

Länsstyrelsen i Västra Götaland 2006. Inventering av skyddsvärda träd i skyddade områden i Västra Götalands län. Rapport 2006:61

Länsstyrelsen i Västra Götaland 2019. Informationskartan västra Götaland <http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/Vastragotaland/Infokartan/>

SIS 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SS 199000:2014.

Skogsstyrelsen 2019. GIS-databasen "Skogens pärlor".
<http://minasidor.skogsstyrelsen.se/skogensparlor/>

TRAFIKVERKET

Trafikverket, 405 33 Göteborg
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 020-600 650

www.trafikverket.se